26. ՈԺԼԻ ՆԱՂԱՐԵՆ ՈՒ ԱՐԱ̈ԲՈՒ ԼԱՄՈՒԿ

Ժամանակով մեյ թակավորմ կէլնի. թակավոր օրմ կէրթա ճմրկավոր ժյուր թափելու, ուր թոմբնի խոնջոտանցի վերեն իրեքյ խատ ոժիլ կկընդնի. չյունքի թակավոր չուր էն օր ոժիլ չէր տեսե, որ կտեսնա, կզարմանա: Էդ իրեքյ ոժիլ կպոնի ծեռ. կտանի կուտա ուր ախչկան. կասի. - Էսա վեր իմ թեոմբնին կընդա. առ պախի խենքյ վերչի վերչո էսոնքյ ինչխ կէլնեն:

Ախչիյն էլ կառնի կտնի մեչ շորին. կկապի. կփությութի, կպախի:

Շատ ժամանակ կմնա. թե քիչ. ախչիկ օրմ շոր կառցկի, կաչկի, կտեսնա. որ էն իրեքյ ոժիլ մեյ մեկու կիրիր են, մնացե մեյ խատ. էն մեյն էլ շատ ի ժոժացե: Էն գյախ էտա մեյն կխանի, կտանի կուտա թակավորուն, կասի. - Իրեքյ մեյ մեկելու կիրիր են, մնացեր ի էսա մեյն. առ աչքի. խենքյ ի՞նչ կխասկնաս մոտեն:

Թակավորն էլ կառնի կաչքի, որ կտեսնա ոժիլ կայաթ ժոչ ի, կասի. - Ի՞նչ անեմ. ի՞նչ չանեմ, - կպիրի ոժիլ կմորթի, կաշի կքոթի, էնոր կաշուց մեյ խորոտ նաղարեմ կշինի: Նաղարեն էլ էն գյախ որ կզանի, ընկուն սաստիկ ծեն կուտա, որ ծեն քյաղաքյ կպոնի:

Շատ կմնա, քիչ կմնա, էդա թակավոր կայաթ կախքտանա, կասի. - Ի՞նչ անեմ, ի՞նչ չանեմ խետ իմ ախքտութնին:

Կկանչի ուր քյաղաքյ ինչ կյա̈նղյա̈ր մարթ կա, կպիրի ուր քյեոշկ սարի մեչ, ոժլի նաղարեն կթաղի առժվներ, կասի.

- Վով որ խանի՝ էսա նաղարեն ինչի՞ կաշի ի. ես պիտի իմ ախչիյ տամ ինոր, ամա, որ չխանեն, էսա կյա̈նղյա̈ր ոսկի կուզեմ էն մարթուց. որ չկիտնա, թե իմ նաղարեն ինչի՞ կաշիե ի:

Ժողովուրդն ի մեյ մեկ ուր խամար կուգյա̈ կաչքի. կէրթա̈, շատ կմտածեն, չեն կանա խանե. թե նաղարի կաշին ինչի՞ կաշիե ի:

Թակավորն էլ ճմեն օր դըմփ դըմփ նաղարեն կզա̈նի, ճարքյաշին կկանչի. ճամա վով ինչ կաչքի կէրթա. պամ չի խասկնա:

Սոն սոն ա̈րա̈բու լամուկ կուգյա̈: Արա̈բու լամուկ նաղարեն ծեռ պոնելուն պես կխանի, կասի. - Թակավոր ապրած կենա. քյո նաղարեն ոժլի կաշուց ի:

Թակավորն էլ պայման կանի խետ ա̈րա̈բու լամկուն. - Քյանի որ տյու կիցար իմ նաղարեն ի՞նչ էր, ես պիտի իմ ախչիկ տամ քյե:

Խոսք կուտա, ախչիկ կնշանի վեր ա̈րա̈բու լամկուն:

Թակավորն էլ՝ քյանի որ չկիցան էն մեկէլ աչքողներ նաղարեն ինչ էր. էնոնցից կալաթ արծաթ ոսկի առեց. էլմ գյինա առանձվան պես զանգյնցավ:

Թակավորի ախչիկն էլ որ տեսավ խեր ուր նշանեց խետ ճրճբու լաճուն, շատ տրտմավ. շատ էլ մնռախ արաց. չյունքի ճրաբու լամուկ ինոր աչիչ ատելին էր: Հմեն օր կուլեր. կմոմռեր:

Օրմ աստծու խրամանքով ախչկա ծիյուն լեզու էլավ. թակավորու ախչկան ասաց. - Թե ինչի՞ ճմեն օր կուլաս. կմոմռաս, էդւս կանդար մառախ կանես, քյո խոր խոսք որ կա՝ թակավորու խոսք ի. էն պայման որ արաց խետ արաբու լաճուն, էն ուր խոսքին պիտի տեր մնա. էլ չի կանա որ ուր խոսք ետ առնի, քյո մառախ ւսնել. լալ. մոմռալ. ճմեն իզուր ի. մենա թե ականչ արա. քյե մեյ պան կասեմ. ինչխ կասեմ ընկնա անես: Ըն օր որ քյո խեր քյե կուտա արաբուն, էն խարսխուր գյալու օր, տյու քյո խոր ասա՝ ես իմ ծին պիտի տանեմ խե զիկ: Խեծի վեր իմ քյամկին, ինգյի խետ խարսխին, մեյ ծեռքյ էլ մարթու խալավ պե խե քյե. չուր կես ճամխուն էն տեղ մեյ խատ տարմ կա, էն տարի մոտ տյու զի կայնցու: Ըն զյւսխ խարսխուր քյեզնից որ զատանան, ես քյե կառնեմ կթռնեմ, դոր որ տանեմ ես կիտեմ, իսկիմ էլ մի վախենա. էն գյախ ես քյե կխասուցեմ քյո նպատակին:

Ծին կասի կպոծնի, թակավորու ախչիկն էլ ծին ինչխ էր ասե, ընկուն ուր միտ կպախի:

Շատ կմնա, քիչ կմնա, խարսխուր կուգյա ախչիկ տանելու:

Ախչիյն էլ ճոր կասի. - Ես կխնթրեմ. որ ես իմ ծին խեծնի:

Կխեծի ուր ծին, կինի իտև խարսխին չուր կես ճամբախ. որ կխասնեն էն տարի մոտ, թակավորի ախչիկ ուր ծին կբճշլայի կայնցուցել. ճճ՛ գյճմ կքյաշի. ճճ՛ կթռնի. խարսխրի միլաթն էլ կասեն թե՝ ջա՛նմ, ախչիկ այալ ի. ավատա, որ ճյուր թափել կուգյճ էնոր, առճվանց կտորմ զատացեք, թո էն ուր ծին քշի, էրթճ ճճմփից տյուս, ճյուր թճփի. էլմ կուգյճ կխասնի մե:

Ոյ։ ընկուն կասեն, էնոնք ճռճվանց կտորմ կզատանան տճրով էն իրես, ծին կառնի ախչկան, կթռնի, իսկի էլ չէրևա. թե դՒր կէրթճ. ինչխ կէլնի: Ընոնք կնստեն տճրով էն իրես, ուրենց քյեֆ ուրախութեն կանեն:

Ծին կառնի ախչկան կփախնի, կտանի պանցր սարիմ գլՒխ կկայնի: Էն գյճխ ծին կասի ախչկան. - Ինա տիմացի մեշալղ չայիր չիման կտեսնա՞ս, որ զատւսմանց կերևա:

Ախչիկն էլ կիրիշկա, կտեսնա, որ ուր տիմաց մեկ օրվա դուրան տեղմ կերևա:

Ծին կասի. - Տյու էճի տակ ըստեղ, քյո ախչկան խալվներ խան, մարթու խալավ խագյի. էլի մարթու կլըղ, ականջ արա, քյե ինչ կասեմ՝ իմ խճքրով արա:

Ախչիկ կփոխվի, կէլնի մարթու կլըղ:

Ծին կասի. - Ինա օրվա տեղ, էն չայիր չիման խորոտ տեսա՞ր:

Կասի. - Խա՛, տեսա:

Կասի. - Տյու խեծի վեր զի. զի կշի, սարբաստ կնա մտի մեչ էն չայիր չիմնին, էն մեոշճլղի օրթեն կայնի: Ըն տեղ թակավորու զորքեր. պաճապաններ դճ կայնուկ են: Պիտի բոռան վեր քյե, պիտի թվանքյ պարզեն թեխ քյե, ճճմճն տյու իսկի չվախենաս. իսկի-իսկի անդիշ չանես: Քյո տեղեն ճիչ իրար չտեպնես: Ընտեղ կեճնես տակ, խանգյիստ կնստես քյո տեղ, ես իմ պերան կուտամ գյետին կարածամ, էնոնքյ ինչ որ կասեն, ինչ որ կանեն, իսկի-իսկի չերկյուղես:

Ես կարածամ, տյու եէլ սճրբճստ քյո տեղ կաց, էնոնքյ պիտի թակավորուն

ջուաբ տանեն. պիտի ասեն. թե մեյ մարթ էկավ. ուր ծին քշեց սարբաստ իպե, մտավ մեչ մեր չայիր-չիմնին. մեր մեշալղին նստավ: Մենք ինչ կանդար որ բոռացինք. ճչացինք, թվանք պարզիցինք ինե. վարհասըլի ինչ որ արինք. էն հիչ էն տեղրանք չէլավ, մեր արածներ, մեր զորքեր խիլմ չհաշվեց. էն չենք կիտե էս ինչ քաշասիրտ մարթ էր. որ ըսնա չվախեցավ. սարբաստ քշեց էկավ:

Թակավորն էլ պիտի ասի. - Մկա դա՞ էի էդա մարթ:

Էնոնք պիտի ասին. - Խա՛, դա էի:

Պիտի ասի. - Կնացեք շոտ էն մարթուն կանչեք թո գյան մո զիկ. ասեք թակավոր քյե կկանչի, թո էն գյա ես խետ էնոր խաբար կուտամ:

Համա, եթե որ թակավոր քյե կկանչի. կնա. իսկի չվախենաս. մենա թե որ քյե կասի. «Հիչ մեյ մարթ չէր իկի մեչ իմ չայիր չիմնին կայնե. տյու ի՞նչ քաջասիրտ մարթ ես. որ չվախեցար, քշեցիր իմ մեշալղի օրթեն կայնար, քյո ծին կապիցիր մեչ իմ չայիր չիմնին»: Տյու եէլ ասա. «Թակավոր ապրած կենա, ես ոչ քաջասիրտ եմ, ոչ էլ զոռլի եմ, մենայ թե ես խեղճ մեյ մարթմ եմ, զատու ճամբախ կուզյի, իմ ծին կայաթ անութցիր էր, քյո չայիր չիման որ տեսավ, մունչ դողրի քշվավ էկավ, ես էլ ի՛նչ կանդար որ արի, թե գյամ քյուշիցի. թե ի՛նչ կանդար որ արի. չկարցա իմ ծիու դիմաց առնի, ես էլ կարիբ ի, ճար ճամբախ չի կիտե: Ծին մո զիկ առեց, էկավ քյո չայիրի օրթեն կայնավ»: Էն գյախ թակավոր քյե պամ չանե. մենայ թե քյե պիտի ասի՝ չե՞ս էլնե իմ ծիայիտերաց սեյիս: Տյու եէլ ասա՝ կէլնեմ, ամա, ասա, թակավոր ապրած կենա, որ կաբուլ կանես. իմ ծին էլ խե քյո ծիայիտերաց շախեմ կելնեմ, թե չէ՝ չեմ էլնե: Չի չմոռնաս, որ մոռնաս՝ զմրմր կքյաշես:

Ախչիկ խորոտ ականշ արուց ծիյու խաբարներ, ինչխ ասաց, ըսկուն արաց:

Խալավավոխ էլավ, խեծավ ծին, քշեց կնաց էն օրվա չայիր չիմնի մեչ կայնավ: Էճավ տակ, խանգյիստ նստավ, ծին էլ բաշլայեց արածալ:

Թակավորու պահապաններ ինչ կանդար որ բոռացին, թվանքյ պարզիցին, ինչ որ արին, ախչիկ հեչ էնտեղրանքյ չէլավ:

Էլան շոյաբ տարան թակավորուն. թե ըսնա զոռլի մարթմ, թակավոր ապրած կենա, քշեց էկավ մեչ մեր մեշալղին, ինչ կանդար որ բոռացինքյ, թվանքյ պարզիցինքյ, էն իսկի-իսկի մեզնից անդիշ չարաց: Մենքյ ըսնա քաջասիրտ մարթ չենքյ տիսե:

Թակավորն էլ ասաց. - Էն մարթ մկա դա՞ էի ալա, թե՝ չէ:

Ասին. - Դա՝ էի, թակավոր ապրած կենա:

Ասաց. - Կնացեքյ շոտ կանչեքյ, թո գյան մո զիկ: Ասեքյ՝ արե թակավոր քյե շոտ կկանչի:

Էլան էկան, ասին. - Հե՛յ, կտրիճ երիտասարթ, էլի էրթանքյ, թակավոր քյե կկանչի:

Էն էլ էլավ թոավ ծիյու քյամակ, չում թակավորու քյեոշկ-սարեն մեկ քշեց: Կանց թակավորու մոտ, թամման դեմ էլավ:

Թակավոր որ տեսավ էտա երիտասարթ. շատ էլ խավնավ. ասաց՝ էսա ի՞նչ խորոտ երիտասարթմ ի:

Թակավոր խարցուց ինոր. - Տյու ի՞նչ զոռլի մարթմ ես, որ քշիցիր վամրբաստ մեչ իմ չայիր չիմնին կայնար, հիչ մեկ մարթ չէր գյիրիշմե մտներ մեչ իմ չայիր չիմնին: Տյու ի՞նչ կանդար կտրիճ իր, որ չվախեցար. կշիցիր չուր մեչ իմ մեշալղին կայնար:

Ախչիյն էլ ասաց. - Թակավոր ապրած կենա. ես ճամփորթ ի. զատ տեղէ կուգյի. իմ ծին էլ կա̈յա̈թ ա̈նոթցիր էր. ես էլ կարիբ ի. չկիտե թե չայիր չիման թակավորուն էր. ճա̈մբախ ո՞րն էր: Իմ ծին մո դողրի քշեց. ես ի՞նչխ որ արի. չկարցա իմ ծիու տիմացն առնի. զի առեց. էկավ չոփ մեչ քյո չայիր չիմնին. պերան իդուր գյետին. քիչմ արածաց, ես էլ շատ ի նեղացի. նստա. ասի՝ կտորմ խանգյստանամ. էրթա̈մ:

Թակավոր պա̈մ չասաց էնոր:

Քյա̈նիմ օր մնաց. թակավորն ասաց. - Տյու չե՞ս էլնի իմ ծիյայռտերուց սեյիս:

Ասաց. - Կէլնեմ. ինչ՞ի չեմ էլնե. ես էլ զաթի ըտըսնա պա̈մ կփտռեմ. որ անեմ. ապրեմ: Ամա, թակավոր ապրած կենա, քյե մեյ պամ ասեմ. որ կաբյուլ կանես՝ իմ ծին խետ քյո ծիյայռտերուց շախեմ, կէլնեմ քյե սեյիս. թե չէ՝ չեմ էլնե:

Թակավորն էլ ասաց. - Ջի քյառսուն ծի կա. թող քյու էլ էլնի քյառսուն մեկ. խետ իմ ծիյայռտերաց շախի:

Ախչիկ էլավ սեյիս թակավորուն:

Մենքյ ախչիկ թռնինքյ, խա̈բա̈ր պիրենքյ վեր խսարսխըրեն:

Խարսխուրն էլ նստավ էն տա̈րի տակ, շատ քյեֆ ուրախութեն արին. ինչ կա̈նդար որ աչկեցին. ախչիկ չէկավ, չէրնաց:

Ասին. - Ջանը՛մ, էսա շատ ա̈նգյնցավ. ի՞նչխ էլավ. որ էլ չէկավ. ինոր ճյուր թա̈փել էլավ ի՞նչ:

Էլա̈ն տա̈րով էն իրես. ախչկան շատ փնտրեցին. չկնդան: Ընտեղեն չյույաբ ճամխեցին ախչկան խոր տուն. ասին՝ թակավոր ապրած կենա, քյո ախչիկ տարանքյ չում կես ճա̈մխու, կնա̈ց ճյուր թա̈փելու, մենքյ էլ նստանք մեր քյեֆ ուրախութեն արինքյ, ասինքյ չում գյա̈: Ծատ աչկեցինքյ, չէկավ. էլա̈նքյ, որտեղ որ փտռիցինքյ, որ քյարի տակ որ աչկեցինքյ, քյո ախչիկ չէրնաց, չէլնի էլմ տա̈ռցե իկե տուն:

Թակավորն ասաց. - ՉԷ՛, ես խա̈բա̈ր չեմ ախչկսւն մոտից. ես էն գյա̈խն եմ ախչիյ տեսա, ինչ տյու տարեր եք. էլ ես ախչիյ չեմ տիսե:

Փեոր փոշման տառցան կնա̈ցին:

Թակավորն էլ էսա խա̈բա̈ր լսելուն պես էլա̈վ կոպալմ պռնեց ուր ծեռ, տխուր տրտում սրտով ինգյավ ախչկան իտև՝ աշխար կան գյալ:

Խսարսխուրն էլ դա̈ռցավ կնա̈ց տուն: Արա̈բու լամուկ խարցուց, ասաց.

- Ու՞ր է խարս, խե ծե չի:

Ինոյռն էլ ասին. - Խարս պիրենքյ չուր կես ճա̈մբա̈խ, կնա̈ց ճյուր թա̈փելու. էլ ետ չտա̈ռցավ. մենքյ էլ դո̈՞ր փտռիցինքյ. չկնդա̈նքյ: Զյուաբ տարանքյ խերանց տուն, ասինքյ զայիր տա̈ռցե ետ կնա̈ցե, խո էն տեղն էլ չէր. մենքյ էլ փեոր փոշման տւսռցւսնքյ ետ էկանքյ:

Արա̈բու լաճն էլ որ էսա խաբա̈ր լսա̈վ, էլա̈վ մեկ ա̈րա̈բու սև անթրոցըմ պռնեց ուր ծեռ, ինգյա̈ն աշխար. երկրե-երկիր, ման էկավ ախչիկ կնդնելու խամար. խինքյ ա̈ջեբա̈ ախչիկ դո̈՞ր կնա̈ց. դո̈՞ր մտավ:

Մենքյ խա̈բա̈ր պիրենքյ ախչկան մոտ: Ախչիյն էլ, որ էլա̈վ սեիս թակավորուն, ըսկուն կշախեր ծիյայռտերաց. ըսկուն ա̈մա̈գ կուտեր, ըսկուն կճրեր, կթիմրեր. որ ո՛չ թակավոր, ո՛չ ուր լաճ. իսկի չին կիտե, թե ի՞նչ գյա̈խ եմ կուտա ծիյայռտերաց. ի՞նչ գյա̈խ կճրի, ինոր արած պա̈ներ, ինոր ծի շախել, մարթ չէր կիտե. թե ի՞նչխ կաներ, ի՞նչխ չէր էլնե:

Օրմ թակավոր ուր լաճ ասին. - Իսա սեյիս ինչ գյա̈խ եմ կուտա ծիյայռտերաց, կճրի. կթիմրի, որ ռիչ մեյ մարթ չիմնա̈:

Լյան կնացին ծիանքյ տիսնալու. ասին. - Տիսնանքյ խենք ծիանքյ խորոտ շախե՞ր ի. թե՝ չէ:

Էն գյախ որ ծիանքյ տեսան. ծիանքյ ըսկում ին խորոտկցի. որ էլ ծի մ'ասի, մեյ պամ ասա:

Ծեռ որ կուտան ծիյայիտերաց քյամկներ, ծիյանքյ կկատղեն, քյամկներ կխասնի չում ամիքյ. ոտքեր որ կզանին գյետին. կրալ պոց ոտկներաց տկեն կթոնի:

Թակավոր ասաց. - Էսա կանդար տարի ես սեյիս ի պոնե. էսա սեյիսի չարեքյ չին աձե: Ծատ խավնան սեյիսին. շատ էլ գյեռվացին, էն կանդար. որ սեյիս ծիյանքյ խորոտ էր պախե. էն կանդար. որ թամիզ էր պախե:

Մնաց օրմ ծին ախչկան ասաց. - Վաղ առատուն կիշրով շոտ էլի վեր. ծիյայիտերաց եմ տու, տար ճրի. պե թիմրի. մեյմեկ ուր տեղ կապի, եմ թալ առճվներ, տյու քյո մարթու խալվներ խան, ախչկան խալվներ խագյի, շոտ կնա լվանցվի. սանդրվի. տեղ տիր աչկերդ, խորո մաքրվի, արե նստի խետ իմ կողին. քյո թև տիր վեր իմ քյամկին, թիկնի վեր զի, քյո աչկեր խփի խորոտ, քյուն դիր վեր քյեն, էն գյանխ թակավորու լաճ պիտի գյան մեչ թավլային ֆռա՝ ծիյանքյ տիսնալու խամար, պիտի ֆռա գյան քյե տիսնա: Էն գյանխ թակավորու լաճ խե քյե պիտի սիրահարվի. պիտի ոտ զանի քյո ոտաց տակ, որ տիսնա տյու ախչիկ ես, պիտի ասի. թե. - Հե՛յ գիտի, փուշտ ադաբսզ, օոոսպի դել. դեմաք տյու ախչիկ իր, մարթու խալավ իր խագյե, էկիր իր էլիր իր իմ խոր տան սեյիս: Հանմանն տյու սութ քյուն տնես վեր քյի, իսկի ծեն չխանես, իսկի խա-չէ չանես: Էն գյանխ թակավորու լաճու խելքյ պիտի էրթա: Հանման տյու վեր էլի. ճյուր զանկ իրես, տեսակ արա, խելքյ պե վերեն. մե մեկու կտիսնաքյ, էն կթոնի, կէրթա: Էն գյանխ երփ որ էն կէրթա. տյու էլմ քյո ախչկան խալվներ կխանես, քյո մարթու սեյիսութնի խալվներ կխայնես, կբաշլայես քյո գործ անել. ինչխ որ ասի, տյու ըսկուն անես:

Ախչիկ ծիյու ասածին պես. առատուն շուտ կէլնի վեր. ծիյանքյ կտանի կճրի, կթմրի. մեյ մեկ ուր տեղ կպիրի, կկապի, եմանգյ կպիրի կթանլի առճվներ, կուգյան կխալվափոխվի. ուր ախչկան սերսուփ խալվներ կխայնի, կէրթա թանմիզմ կլվացվի, կսանդրվի, կուգյան աչքեր տեղ կտնի, կուգյան կնստի ուր ծիյու կուշտ. թև կթանլի վեր ծիյուն, ծիյու ասածին պես կթիկնի վեր ծիյու կողին: Աչքեր կխփի խորոտմ, սութ քյուն կտնի վեր ուր:

Թակավորու լաճն ի, կուգյան թանվլու մեչ կֆռա. ծիյանքյ բիթուն մեյ մեկ կաչկի, որ տեղ որ սեյիս կփտոի, սեյիս չկա, կասի. - Ջա՛նմ. էս մեր սեյիս էս օր ո՞ր տեղն ի, չէրևա: Կֆռա կուգյան ախչկան մոտ, կտիսնա. որ խուոնիկ-խրեղեն ախչիկմ պառկեր ի, թիկնե վեր ծիյու քյանմկին, քյնե, ոտ կզանի ախչկան ոտաց օրթալաղ՝ ռեյ գյիդի փուշտ ադաբսզ, կասի, դեմաքյ տյու ախչիկ իր, լաճու խալավ իր խանգյե, իկիր իր էլիր իր իմ խոր տան սեյիսն:

Որ թամաշա կանի ախչկան խորոտկութնին՝ ճրաքի պես կվանովի, ռանման թակավորու լաճու խելքյ կէրթա, կինի դան:

Էն էլ կէլնի ճյուր կպիրի կզանի թակավորու լաճու իրես, տեսակ կանի, չում խելքյ կպիրի վերեն:

Թակավորու լաճ կէլնի կնստի, մեյ մեկու խետ քյեֆ, շախկա շեյլինգյ կանեն, մեյ մեկու կխավնեն, վարռասալի վեր մեյ մեկու կսիրահարվին:

Թակավորու լաճ փայխից կէլնի տյուս, կէրթա տուն, ուր մոր կասի, թե. - Մե՛ր, սեյիս ախչիկ ի. չյունքյի չում էն օր կիտին. թե էնուց սեյիս մարթ էր. ոչ մեյ մարթ չէր կիտի. որ էն ախչիկ էր, - մոր կասի. թե. - Ես պիտի առնեմ էսա ախչիկն:

Թակավորու լաճ որ կասի մոր՝ սեյիս ախչիկ ի. մեր չավատա. կասի. - Սու թ ի. տյու յանիշ ես. կարելի էի ուրիշ ախչիյմ ի իկե. պառկե մեր փայխի մեչ:

- ՉԷ, - կասի. - ես մնյանի կիտեմ. որ մեր սեյիսն ի էլե ախչիկ:

Կմնա էն մեկէլ օր իրիկուն ծին էլմ էլ ախչկան կասի. - Վաղ առատուն առանչվա պես էլմ շոտ կէլնես վեր, ծիյանքյ կթմրես. կճրես, եմ կուտաս. էլմ կխալվափոխվես. կսանդրվես. կմաքրվես. ախչկան կլըղ կդանոնաս. կուգյնս կթիկնես վեր իմ կողին: Համա շոտ անես քյանի մեյ մարթ չիկե փնարգյախ տիսե. ըստհախ պիտի թակավորու կնիյ գյա. թավլիի մեչ ֆոա, պիտի գյա քյե տիսնա. խասկնա ինքյ՝ տյու ախչի՞կ ես. թե՞ չէ, ուր լաճու սութ աղորթ խանելու համար: Համա տյու էլմ քյո աչքեր կխփես. սութ քյուն կտնես վեր քյե. էն ի՞նչ կանդուր որ քյե ծեռ կուտա. քյե կոնթի. քյե փուշտ օոոսպի կասի. թե տյու ի՞նչխ ես իկե ըստեղ. վերչ քյո պերան կխոտոտա. քյո ակընշներ կխոտոտա. քյե ինչ որ կանի. տյու հիչ էն տեղրանքյ չէլնես, սութ քյուն տնես վեր քյե. չուր թակավորու կնիյ կէրթա: Թակավորու կնիյն կէրթա: Թակավորու կնիյն էրթալուն պես. տյու կէլնես էլմ էլ կխալվափոխվես, կէլնես լաճու կլըղ, կէրթանս խետ քյո գործին: Էն օր պիտի թակավոր ուր կնիկ քյե պիտի կանչեն. տեսնան. նշանին ուրենց լաճու խամար. ինչխ որ ասի. ըսկում անես:

Կմնա չուր առատուն. ախչիկ շուտմ կէլնի վեր, ծիյանքյ կտանի կճրի. կթմրի, կպիրի մեյ մեկու տեղ կկապի. եմ կուտա, շոտ կուգյա, կխալվափոխվի. կէլնի ախչիկ, կլվացվի. կմաքրվի, ծամեր կսանդրի, աչքեր տեղ կտնի. կուգյա, կթիկնի վեր ծիյու կողին, աչքեր կխփի, սութ քյուն կդնի վեր ուր:

Թակավորու կնիյ կուգյա ներս, մանխսուս քիչմ ծիյանքյ կաչկի. կֆոա. կուգյա ախչկան մոտ, կտեսնա, որ խուոնի-խրեղեն ախչիկմ, աչքեր տեղուկ, ծամեր սանդրուկ, թամիզ խորոտ. թիկնե վեր ուր ծիյու կողին, քյնե:

Թակավորու կնիկ ուր ոտնով կզանի ախչկան էրկու ոտաց օրթալաղ. կասի. - Օոոսփյի դել, տյու որտեղի՞ց ես իկե մտե ըստեղ. էսա քյո արած ի՞նչի:

Կբաշլայի ախչկան թամաշա անել, պերան մերան կխոտոտա. ակնշներ կխոտոտա. կտեսնա. որ ախչիկ լաճու ասածին պես շատ խուոնի-խրեղեն. մաքուր ախչիյ մի: Խորոտ թամաշա կանի, ախչիյն էլ հիչ էն տեղրանքյ չէլնե. չում թակավորու կնիկ կթոնի, կէրթա:

Թակավորու կնիյ որ կէրթա, էն շոտ կէլնի. էլմ ուր ախչկան խալվներ կխանի, լաճու խալվներ կխայնի, կէրթա խետ ուր պանին:

Էն կեսօրին թակավոր ուր կնիկ կկանչին սեյիսին, կտանին ուրենց մոտ. կբաշլայեն խետ խանքան տալ, կասեն. - Սեյի՛ս, տյու խոտնի խրեղեն ախչիյմ ես. ափսոս չի՞ր տյու էկար էլար սեյիս:

Էնգյախ ախչկան մարթու խալվներ կխանեն տյուս. ուր ախչկան խալվներ կխագյուցեն, կնշանեն վեր ուրենց լաճուն:

Կասեն. - Էլ տյու պիտի սեյիսութեն չանես:

Ուրիշ սեյիսմ կպիրեն, կտնեն ծիյայհտերաց անանճ:

Ախչիկ էն օր կէրթա մոտ ուր ծին: Ծին ինոր կասի. - Տյու մեզնից ծեռ քյանշիցիր, չյունքյի թակավորու լաճու խետ կփսայվես: Հանման կխնթրեմ, որ տյու զի չմոոնաս, ուրիշ սեյիսի ումուտին զի չթողնես, քյո ծեռնով գյանս եմ տաս, ճրես, թմրես, որ ես քյե հան խասնեմ. ինչխ որ հան խասիր եմ, թե որ զիկ մոոնաս, զանրանր կքյուշես:

Խարսնսի պատրաստութեն կտեսնան, ախչիկ կփսակեն վեր թակավորու

լաճուն. քյեֆով ուրախությունով. յոթն օր յոթ կիշեր խարսնիս կանեն. կուտեն. կխմեն. չում էնոնց խարսնսից կպոծնեն:

Ախչիյն ի, որ կինի մեջ ուր քյեֆ ուրախությինին թակավորու լաճու խետ կմոռնա. ծին. մտախան կանի. էլ ծին իսկի ուր միտք չպիրե. չում տաս-տասնխինգյ. քսան օր կմնա: Մեկ օր բիրղան ծին կինի ախչկան միտ. կասի՝ Էրթամ իրիշկաս. խենքյ իմ ծին ի՞նչ ճմլի մեջ ի: Չունքյի թակավորուն ասիր էր. թե քյո սեյիսին ասա. որ իմ ծին ուր տեղեն չփոխի. մեկէլ ծիյայճտերաւց խետ խորոտ շախի պախի. խորոտ նմ տա. իմ ծին ափսոս ի:

Էն գյախ որ կէրթա կաչկի. կփտռի որ ուր ծին թակավորու ծիյայճտերաց մեջ չի: Կէրթա էն վիրին պուճախ կաչկի. կտիսնա, որ ուր ծին տարեր են կապեր են խավերաց թառի տակն. խավեր ըսկում են ծոտե իկե վեր ծիու քյամկին. որ ծիու քյամակ իրեքյ թիզ կոթմա ի պոնե: Կեխտոտվե, խարամվե, ւանութի. ծարավ. էնտեղ քիչ ի մնացե, որ խատնի խեղճ ծին:

Էն գյախ ախչիկ կխղճա վեր ուր ծիուն:

Ծին կասի. - Հե՜յ. խողածին. ես քյե ասի, ինչ կանղար քյեֆ ուրախութնի մեջն էլ էլնես, զի չմոռնաս, տյու ի՞նչ կանդնր որ նեղության մեջ ինգյար. ես քյե ճզճտեցի, ճմեն պճն էլ ես քյե սովրցուցի, ամա տյու էսավուր օր որ փսայվար վեր թակավորու լաճու, ինգյար քյեֆ ուրախութնի մեջ, զի մտախան արիր: Չասիր, թե մեյ խատ էրթամ, խեմ՝ իմ ծին ի՞նչխ էլե, ի՞նչ կնւսցե: Էսավուր օր զի կապեր ին էսա խավերաց թառի տակ, խավեր կծոտեն վեր զի վիրանց: Իմ տակն ո՛չ ավիլող կա, ո՛չ սերսփող կա. ես մնացեր իմ ըսնա: Աստված արդար տնտաստան ըսնա՞ էի, որ ես էն կանղաւր աղեկություն արի քյե, տյու էսավուր օր խասար քյո նպատակին. զի ծեռաց թողիր մոռցար: Չէ՞ որ ես ի քյե խասուցե քյո նպատակին, տյու ինչի՞ ըսնա անխղճութեն կանես խե զիկ:

Ախչիկն էլ ուր ծին էն տեղեն արցկեց, տարավ մեկ սերսուփ տեղմ կապեց. եմագյ իտու. կշտացուց. առեց, կնաց. ճրեց, էն ուր քյամկի կեխտեր լվաց, թիմրեց, սերսփից, ծամեր սսնդրեց. իպե ուր տեղ կապեց:

Ըստրիս ճմեն օր առաճվան պես ախչիկ կէրթեր ուր ծին կաչկեր. կշախեր. էլ չէր թողնե սեյիսի ումուդին:

Ծին էլ մեկ օր ասաց ախչկան. - Ութ օրից սորա քյո իրիկ ֆիլան քյաղքյից պիտի կանչեն, տանեն էնտեղ, ասեն՝ արե էլի մեր երկրի թակւավոր: Էն գյախ թակավորու լաճ քյե պիտի ասի՝ քյո ծին տուր ես խեծնեմ էրթամ, ճճման տյու զի չի տաս, թե որ շատ էլ կզոռի, չես կանա էնոր խոսքի տեմ առնես, որ զի կուտաս, ասա՝ չելնեմ. չիմսնամ, որ իմ ծիյու ոտքեր քյեոստնկ չտնես. ասա՝ չյունքյի ես իմ ծիյու ոտքեր իսկի քյոստնկ չեմ տրե:

Ութ օր որ կթմմի. ծիյու ասածին պես, խնբճր կուգյա թակավորու լաճուն. թե՝ արե մեր երկրին էլի թակավոր:

Թակավորի լաճն էլ կէլնի մեջ թալվին կֆոա, որ ծին որ կիրիշկա՝ նվազուկ ի, որ ծիյու քյամկին որ ծեռ կուտա. ծիյու փոր կտպնի գյետին, ծիյանքյ բիթյուն նվազիր են. մնացիր են: Լ՜ն ծիյուց կնցնի մեկէլ ծին, կասի՝ խենքյ ո՞րն զի ճարմար ի. որ ես խեծնեմ էրթամ: Որն որ կիրիշկա ճուսբ արա բիթյուն էլ խատուկ են, վարճասըլի մեկ ծի ուր խամար ճարմար չտիսնա: Կէրթա չում ուր կնգյան ծիյու մոտ, էն էլ կաչկի, կտիսնա, որ ճմենի խորոտ պատվական ծին էն ի: Հե՜յ ճաք. կասի, էն օր որ իմ կնիյն էր ծիյայճտերաց սեյիս, ծիյայճտերաց ոտնից կրայ կթռներ, փուճ էլնի էսա սեյիս. որ մեկ ամիս ի իկե, մեր ծիյանքյ բիթուն խատուցե.

Էլ ըսկում սեյիս իմ խեր ո՞րտեղից պիտի կնղնի. որ իմ կնգյուն պես խորոտ ծի շախի:

Կասի. կէրթա ուր կնգյա մոտ. կնկյան կասի. - ես կէրթամ էն երկիր. որ զի կանչիր ին. համան կուզեմ որ քյո ծին տաս ես խեծնեմ էրթամ. չյունքյի իմ խոր ծիյայհտերաց մեչ մենակ քյո ծին զի հարմար տեսա:

Կնիյն էլ շատ կզոռի. կասի. - Ես իմ ծին չեմ կանա սաս. ո՛չ իմ ծին կաքյուլ կանի, ոչ ես կաքյով կանեմ, որ տյու իմ ծին տանես:

Շատ կզոռի. համան փարա չանե. կասի. - Չէ՛. չէլնի. իլյայհ պիտի տաս ծին. որ ես խեզնեմ էրթամ:

Էն էլ կասի. - Շատ աղեկ. ես իմ ծին կուտամ. համւսն մեկ պւսն կխնթրեմ քյեզնից. որ չէլնեմ չիմանամ իմ ծիյու ոտքեր քյեոստակ տնես:

Էն էլ կասի. - Շա՛տ սւղեկ:

Ծին փայխից կքյաշի տյուս. կխեծնի. կացպարով կանի, կէրթա, քյաղքյից որ կէլնի տյուս. մեյ խատ ըսկուն զանգյու կզանի ծիուն. որ էն օր ինչ ծին ծնիր էր ուր մորմեն, ըսկում սարսափելի զանգյու չէր կիրե մեչ ուր կյանքին:

Զանգյուն զնելուն պես խրեղեն ծին էր իսկի ըսկուն պան չէր տիսե. էնգւմ, որ կտիսնա. կթռնի խետ իրկնուց իրիսին, կէճնի տակ:

Սարսափ թակավորու լաճուն կպոնի. էլ ինչ որ կանի չկանա ծին զւսփթե. չկանա ծիյու դիմացն առնե: Չյունքյի սարսափելի զանգյու եի զւսրկե եա: Ծին էլ կատղեր ի. կուզի իյնել ուր խեծնողն էլ թալւսփ անի՝ էն զանգյուն զնելու ինատուն:

Թակավորի լաճն էլ, որ չկարցավ ծիյու դիմացն առնել. շատ բոռւսց. շատ հավար արաց. ասաց. - Ասսու սիրուն, խասեքյ, էսա ծիյու դիմաց մեյ խատ կտրեքյ:

Ըստեխ էն տեխ լսան. էկան ծին պռնեցին. թակավորի լաճն էլ. որ ծին պռնեցին, էճավ տակ ծիյուց. էն գյախ քյեոստակ իտիր ծիու ոտկեր: Շան որդին խեծւսվ յավաշ-յաւվաշ ծին քշեց կնաց:

Շատ կնաց, թե՝ քիչ, ախչկան խեր, որ ինգյիր էր ախչկան իտև ման կուգյեր. թակավորու լաճուն ռաստ էկավ, ասաց. - Պարև քյե, ախպեր ջան:

Ասաց. - Ասսու պարին:

- Տյու որտեղե՞ն կուգյաս, որտե՞ղ կէրթաս:

Թակավորն ասաց. - Հե՛չ վալլա. ճամխորթ եմ. ինգյեր եմ աշխար՝ խետ իմ դարդին ման կուգյամ:

Ախչկա խեր երփ որ էդա ծին տեսավ. շփայի կնաց, թե՝ էսա իմ ախչկա ծիյուն կնմանի:

Քիչմ կայնավ, դարցավ մտածեց, թե՝ ջանմ. յան էն ի, յան էն չի, մար իմ ախչկա ծիու պես էլ ծի չկա մեչ դյունեին:

Էն ընցավ կնաց խետ ուր պանին. թակավորի լաճն էլ շատ կնաց, քիչ կնաց. արաբու լամուկ որ ինգյիր էր ուր կնիյ կփտռեր, էն էլ թակավորու լաճուն ըռաստ էկավ: Երփ որ ծին տեսավ. ասաց. թե՝ էսա ծին իմ նշանվեի ծիյուն կնմանի. կա չկա իմ նշանլուն էսա տեղրայհտերաց ես պիտի խանեմ տյուս, դոր էլնի, դոր չէլնի. մայան ըստեղրանքյն ի:

Արաբու լամուկ պարև իտու թակավորու լաճուն:

Թակավորի լաճն էլ ասաց. - Ասսու պարին, - ասաց, - երիտասարթ արաբ, ո՞ր տեղեն կուգյաս, դո՞ր կէրթաս:

Ասաց. - Ճամխորթ եմ, ինգյիր եմ աշխար ման կուգյամ:

Թակավորու լաճն էլ, որ տեսավ արաբու լամուկ երիտասարթ էր, ասաց. - Ես կէրթամ փիլան քյաղաքյ. կէլնես թակավոր. տյու չե՞ս իգյա խե զի. քյե անեմ իմ ա̈ռած փոսդումջի:

Ասաց. - Կուզյա̈մ. ի՞նչի չեմ իգյա, ես էլ զաթե ըսկում պան կուզի. որ անեմ ապրեմ:

Առեց ա̈րաբու լամուկ. խետ ուր տարավ չում էն քյաղաքյ: Նստավ վեր ուր թա̈խթին. ուր թակավորութեն բաշլայեց. ա̈րաբու լամուկ էլ էնոր փոսդա̈մջին էլնելով ձա̈ր կադըմ նամակ կտաներ. կպիրեր:

Օրմ թակավորու լաճ նամակմ իտուր ա̈րա̈բու լաճուն. ասաց. - Էսա տար փիլան քյաղաքյ տու մեր տուն:

Արա̈բու լամուկն էլ առեց նամակ, կնաց: Չում խասավ թակավորու լաճու քյաղաքյ, տարավ նամակ իտու ինոնց տուն:

Թակավորու լաճու կնիյն էլ ջուխտմ ոսկե կոչոր խուռնի խրեղեն լաճ ի պիրե, որ մարթ չուտի, չխմի, թամաշա անի թե՛ մոր. թե՛ տղեյներաց:

Արաբու լամուկ, էն գյա̈խ որ թակավորու խարս կտիեսնա, կճանչնա, որ ուր նշանլուն ի՝ ձե՛յ ձաք, կասի, իմ նշանլուն կնդա̈. որ կնդսա:

Թակավորն էլ կէլնի կգյրի, մեչ նամակ ուր լաճուն կասի, թե «Աչքտ լեոս. ին օր, ին ամիս թմմելուն պես քյո կնիկ ջուխտմ ոսկե կոչոր լաճ ի պիրե, խսա նամակով ճոչ ավիդիս կուտանքյ քյե. որ լսեր ուրախնաս: Թե որ մե կխարցուցես, փառք տիրոչ. մենքյ սաղ սա̈լա̈թ ինքյ. քյեոֆ մեր քյեոֆն ի»:

Էսասկնա̈ կգյրին մեչ նամակին, կթա̈լեն մեչ ա̈րա̈բու չանթկին. կասեն. - Դե՛, շոտ տար խասու մեր լաճուն, որ առնի նամակ ուրախնա:

Արա̈բու լամոյն էլ կուզյա̈ կես ճամխուն նամակ կխանի. կկա̈րդա̈, որ ըղըննա եի գյրուկ, նամակ բիրա̈դի կկեղծի: Ուր ծեռնով ուրիշ նամակմ կգյրի թակավորու լաճու խոր. մոր պերնով, թե «Էն կնիկ. որ տյու առիր, օռոսպի ա̈դա̈բըղզ մեկն ի. մեր շենքյի մեչ որ էրկու դուռ կպսւցվի՝ մեյ վեր. մեյ ցածր, էն առատմե չուր իրիկուն, կիշեր ցերեկ, մեյ դռնեն մարթ կպիրի, էմեկէլ դռնեն կխանի, մենքյ ինչ կա̈նդա̈ր որ կասենքյ էսա օռոսպութեն թա̈րկի, խերիքյ ի անես. ձիչ մե ականջ չունե, մե շան տեղ չի դնե: Ա̈լա̈ թող զէն, էրկու խատ խարամ շան լակոտ ի պիրե, որ գիշեր չում լ՛ս նվնվոց-ճվճվոց կդնեն խե. չեն թողնե, որ մենքյ մեյ թախկա քյնինքյ»:

Արա̈բու լամուկ ըսսնա̈ կգյրի, կդնի մեչ ծրարին, պերան կկծի. կտանի կուտա թակավորու լաճուն:

Թակավորու լաճն էլ նամակ կպանա. կկարդա. ըղըննա գյեշ ջուաբմ կլսի: Թակավորու լաճն էլ մեչ նամակին կգյրի, թե «Ադա̈բըղզ կէլնի. շան լակոտ կէլնի, ինչ-որ կէլնի թող էլնի, իմ ընթուկն ի, շախեքյ. պախեքյ չում ես կուգյա̈մ»:

Էսասկնա̈ կգյրի կուտա ա̈րա̈բու լամկուն, կասի. - Ա՛ռ, կնա տար իմ խոր:

Արա̈բու լամուկն էլ նամայ կտանի. ճամբա̈խ կպա̈նա̈, կկա̈րդա̈. կտիսնա. որ թակավորու լաճ ըղըննա ի գյրե. նամակ բիրա̈դի կկեղծի:

Թակավորու լաճու պերնով ըննա կգյրի. «Իմ կնիկ շոտ խանեքյ, մլեքյ տյուս տնեն՝ խետ ուր լաճերաց, չէլնեմ. չիմանամ, որ տուն թողնեքյ»:

Արա̈բու լամուկ ըննա կգյրի, կտանի կուտա էնոնց տուն:

Էնոնքյ էլ, որ նամակ կպանսւն կկա̈րդա̈ն, կտեսնան, որ ըննա եի գյրուկ. սաստիկմ կզարմանան, մեկ մեկու կզրուցին, թե. - Ջա՛նմ, մենքյ գյրեցինքյ մեչ նամակին. թե քյո կնիկ ջուխտմ ոսկե կոճոր լաճ ի պիրե, որ էսա պա̈րի ջուաբ առներ ուրախներ, էն էլե գյրե մեչ նամակին, թե շոտմ մլեքյ տյուս:

Նսւսինն. թե էսււ ի՞նչ պատճառ ի. որ ըռընա գյրերի:

Չյունքի էնոյ կնիկ գյեշ պամ չարեր ի. մենքյ ճեչ ճանցսւնքմ վեր էնոր չենքյ տիսե. իսա ի՞նչ ճաշիվ ի:

Կէլնին նամակի մեչ կգյրին. թե. «Մենքյ քյե պարի ակնօկլա տվինքյ. աչք լեոս արինքյ. որ տյու ուրախնիր. թող զուրախնայ. էլսւր ըռընձ գյրիցիր: Մենքյ քյանի որ կաբահաթմ չենքյ տիսե. էն ճիչ մեր տան մեչ չուր մկա սխալութեմ չարե. գյեշ պձ մը չենքյ տիսե էնորից. մենքյ ի՞նչխ անենքյ անաստվածութեն. առանց մեկ կաբձճձթմ անելու խանինքյ տնեն. մլենքյ տյուս. ոչ ասսւտված կաբուլ կանի. իսկի չի ճձր քյաւշ տիսնող գյիտին չթքյի. մեչ մեր իրիսին կթքյի. թե՝ ծեր խարս ի՞նչ գյեշութեն էր արե. որ տյուք մլիցիքյ տյուս. պիտի խարուցեն: Մենքյ էն գյձխ ճձր քյձշին ի՞նչ պատասխան տանքյ. որ մեր թակավորական նամուս ււզձտենքյ ամոթանքյից»:

Էսւսսկնա կգյրեն մեչ նամակին. կուտան արաբու լամուկ կտսւնի:

Արաբու լամուկն էլ ճձմբձխ նամակ կսյձնձ. գյինա կկեղծի. կգյրի էսաակնա թակավորու լաճու խոր մոր պենով. «Մենքյ չենքյ կսւնա քյո կնիկ մլե տյուս տնից. շոտ քյէլե արե. քյո կնգյձն մեյ ճար արա. մենքյ էլ չենքյ կանա քյո կնգյան դձրդ քյձշե. մե մրկեց. իրիցեց. խերի՛քյ ի»:

Էսաակնա կգրի լամուկ. կտանի կուտա թակավորու լաճուն:

Թակավորու լաճն էլ որ կկձրդձ. թե ըռընձ գյրուկ ի. էն էլ կէլնի մեչ նամակին կգյրի. «Թե որ տյուքյ շատ իմ կնգյձն մոտից տյուս եքյ. իմ քյուլֆթից ընցիր եք. ճեոկ տանմ մեչ տրեքյ. էն տեղ էնոր շախեքյ. պաւխեքյ. խետ ուր տղեյներաց. չում ես կտաոնձմ վեր իմ կնգյձն. էն գյձխ ես կիտեմ ի՞նչ կանեմ. ինչ չեմ անե»:

Էսաակնձ կգյրի. կուտա ձրձբու լամկուն. կասի. - Ծիտ տար տուր մեր տուն:

Արձբու լամույն էլ նամակ կառնի կէրթձ. նամակ կխսւնի. կկարդձ. կտիսնա. որ ըռընձ եի գյրուկ, գյինձ նամակ կկեղծի: Թակավորու լաճու պենով կգյրի. թե. «Քյձնի էն կնիկ. որ մեչ էն տան ի. խետ էն շան լակոտներաց. ես էն խոր խձթձն պիտի չտձոնձմ. պիտի ոտ չկոխեմ. էլ տյու կիտեքյ՝ կկուրիսուցեքյ. կթողնեքյ»:

Էսաակնձ կգյրի. կտանի կուտա թակավորու լաճու խոր մոր:

Էնոնքյն էլ որ կկարդան. կասեն. թե կերնա մեր լաճ ծոեր ի. ուր խելքյ թձլեր ի. թակավորու խարսն էլ կիտի. որ ձրձբու լամուկ մեչ իրիկ մեչ կնիկ էսաակնձ սադանութենմ ի կանի, ճաման իսկի ծեն չի խանե. ճիչ էս տեղրանքյ չէլնե:

Արսւբու լամուկ կտսւոնա կէրթա մո թակավորու լաճ. թւսկավոր ուր կնիյն էլ կմտածին. թե մեր լաճ որ ճա ըռընա կգյրի, ի՞նչ անենքյ. ի՞նչ չանենքյ. կասեն. թե որ խանենքյ. մլենքյ տյուս. մե խամար ճոչ ամոթանքյմ ի, աշխար բիթյուն պիտի մե մեղադրեն. թքյեն. մրեն. որ ըսկուն ի պերենքյ ուրիշ պձմ անենքյ. ուրիշ խսւղմ խաղանքյ մեր խսւրսի գյլոխ. ըսկում որ մարթ չիմնա: Էրթձնքյ փետեր. կոճեր շարենքյ էնստեղ. մեչ ուր էրկու տղեյներավ տնենքյ էն փետերաց օրթեն, պիլոր-պիլոր կրայ տանքյ քյամկին: Թո վառվի ույն ուր. չուր մեչ կրակին վձովի. էլնի քյուլ:

Կտանեն. փետեր կշարեն. խեղճ ախչկան էրկու տղեյներաց խետ մեյտեղ կթալեն մեչ. փետեր կկրակեն. կթոնեն կէրթձն: Փետերն էլ պիլոր-պիլոր կվձովին. քիչ կմնա. որ կրայ խասնի խեղճ ախչկան խալվներ:

Էն գյձխ որ ախչիկ կինի մեչ էն նեղութնին խետ ուր էրկու տղեյներաց. էնոր

ծին թակավորու լաճու փալխի մեչեն կիմնա․ որ ուր տեր սաստիկ նեղության մեչ ի․ էն գյախ ծին ուր կկտոտի․ կուզի որ էրթա տիրոջ օքնության․ ճաման ճամբախ չկա․ դոներ շինուկ ին․ կապն էլ չի կանա քյակե: Ծին ի կթոնի առիքյ․ կէճնի գյետին․ գյետին կքյակի․ կփորի․ կմտնի մեչ խողերաց․ խող մոխիր կուտա վեր ուր․ թոզ դուման կիսկի դարբար: Քյփ քյփալ․ դմդափոց կիսկի դարբար:

Սեյիս որ տսանց կլսի էդա ծիու կալաբալխ․ կասի․ - Մեյ խատ էրթամ փանգյախ խենքյ ի՞նչ կալաբալխ ի, էսա ծիանքյ փոթիր ին․ կկովին, էս ի՞նչ ի աչեքա:

Փայխի տուտ որ կպանա․ կտիսնա․ որ ծին սաստիկ ուր կկոտորի․ կիրիշկա՝ ինչ կիրիշկա․ ծին գյետին իրեքյ գյազ փորեր ի․ մտեր ի մեչ խողին: Սաստիկ ուր կկոտորի․ կճարտի: Կասի․ - Ջա՛նմ, էսա ծին սանջու էի․ ի՞նչ բաս ի:

Ծին մսրից կառցկի, յուլար կպռնի ծեռ, որ ծիուց պամ խասկնա․ ծին ի ուր կկոտորի․ յուլար սեյիսի ծեռաց մեչեն կփոցուցի․ կէլնի տյուս: Էշելուն պես․ թևավոր խավքյու պես տաս աղըմ կանի մեկ․ թև կառնի կթոնի՝ չուր կխասնի թակավորու խարսի մոտ: Կտիսնա․ ի՞նչ կտիսնա՝ ուր տեր թալիր են մեչ կրակին․ կրակ սաստիկ կվառվի․ մեկ մազարաթ ի մնացի, որ տիրոջ ջան վառվի խետ ուր էրկու տղեյներաց:

Ծին էլ կասի․ - Հե՜յ խողածին․ ի՞նչխ ի տյու զի կմոռնիր․ քսան օրով միտ չիր պիրե․ էս օր ես քյե էսա նեղության մեչ իմանալու պես․ աճագին զատ տեղեն թռիր եմ, չուր խասիր եմ մո քյե․ որ քյե ազատեմ:

Ծին կմոտանա կրակին, գյլոխ կկոռի մեչ կրակի պոցին․ կասի՝ քյո էրկու տղեյներ զար քյո ունք․ մեյ ծեռնով պռնի․ մեկէլ ծեռնով թալ իմ բոչամ պռնի, քյե խորոտ ուսուրբով թալ վեր իմ վզին․ ճաման ընկուն թալես, որ չէլնի թե տյու, թե քյո տղեյներ փոթնեքյ խեքյ մեչ կրակին:

Ախչիկ ուր էրկու տղեյներ կզանի մեկ ունք․ մեկ ծեռնով կպռնի․ մեկէլ ծեռնով կթալի ծիյու բոչամ կպռնի, ուր կայիմ կթալի վեր ծիյու վզին: Ծին էլ ուր գյլոխ կպանցրացուցի, ախչկան կթալի․ կէրթա վեր ուր քյամկին․ էն ուր էրկու տղեյներ կտնի ուր գյոք, կխեղրանա վեր ծիյու քյամկին, ծին թևավոր խավքյու պես ախչկան կառնի կթոնի: Շատ կէրթա․ քիչ կէրթա, մեկ խեղրան տաշտի մը մեչ կկայնի:

Ախչիկ ծիյուց կէճնի տակ, ծին ախչկան կասի․ - Տյու նստի էսա տեղ խետ քյո էրկու տղեյներաց․ ես կէրթամ էնա տեղ կինեմ մեչ էն ծորին, կխատնեմ, ամա տյու իմ վիզ չկտրես, մենա թե չախուն թալես․ իմ փոր կճղես, իմ փորի ցին-մին․ ախքըներ-պաներ տանես թափես մեչ գյետին․ թո գյետ տանի էրթա, էնորից սորա տյու առ քյո էրկու տղեյներ, մտի մեչ իմ կողաշարերաց․ խանգյիստ քյնի չում առատուն:

Ասածին պես ծին կէրթա, կինի մեչ ծորին, էն տեղ կխատնի: Ախչիյն էլ կէրթա ծիյու մոտ կասի․ «Իմ ծին ինչխ որ զի պատվիրեր ի, թե չմորթես, որ ընկունի, ես էլ չեմ մորթե, փոր պիտի ճղեմ, ինոր ասածի պես անեմ»:

Չախուն կթալի փոր կճղի, ինոր աղքյներ-պաներ փորի խետ մեյ տեղ կտանի կթափի մեչ գյետին, կուզյա կառնի ուր էրկու տղեյներ․ կմտնի մեչ ծիյու կողաշարերաց: Շատ կուլա․ շատ էլ կցավա, կասի․ «Ափսո՛ս, խազար ափսոս, որ մեռավ իմ խրեղեն ծին»:

Ամա լաց աղաղակ իզուր էր․ խեղճ ծիյու կյանք վերճացեր էր:

Սեյիսն էլ էն գյախ, որ ծին ծեռնեն փոթավ կնաց, բիրդան կնաց թակավորու լաճու մոտ, ասաց․ - Քյո ծին սաստիկ ուր կկոտորեր, ես էլ կնացի փանգյախ

առցկեցի աչկիցի. ասի՝ տիսնամ խենքյ ի՞նչ էլի. ծին ուր գյամ ծեռնես խանեց. մեկ մղըմ արաց տաս. թռավ. դիր կնաց՝ չեմ կիտե:

Թակավորու լաճ. որ լսմվ ըղըսնա. մտքի մեչ ասւսց. թե. - Ամպատճւստ իմ կնիկ մեկ նեղության մեչ ինգեր ի: Իմ ծին ճմլբմթ կնացե էնոր օքնության:

Կէլնի. մեկ փետ կպռնի ուր ծեռ. կինի ճամբախ. կէրթա:

Ախչիկն էլ խետ ուր էրկու լաճերաց. որ կքյնի չում առատուն. առատուն արշալույսին. երփ որ կսւկխի. ուր կտիսնա մեչ ճոչ թաքավորական քյեռշկ սարի մեչ: «Հեյ ճա՛ք, - կասի. - էսա իմ օղորմած պատվական ծիյու կողաշարերն էր. էլմվ զի խամար քյեռշկ սարա. մեչ մեկ կիշերվան. փմռք քյե. աստված. ի՞նչ ճիանալի ճրաշքագործութեն էր»:

Ծատ կմնա. քիչ կմնա. ախչկան խեր օրմ կուգյմ էն տեղեն կընցնի. կտիսնա էղա տեղ քյեռշկ սարեմ կա. կասի՝ էրթամ ըստեղ ճենքյ ի՞նչ քյեռշկ սարա եի:

Կէրթմ ներս, ախչիկ խոր կճանչնա: Կառնի ներս, ամա խեր ախչկան չճւսնչնա:

Էնօրից սորա մրմբու լամուկ կուգյմ: Էն էլ կէրթմ էնտեղ. էնորն էլ ներս կառնի. ճմման մրմբու լամուկ էլ էնոր չճանչնա: Ծըֆսւ կտանի. ամա կասի՝ էն մկա թալմֆ արիր են: Քյանիմ օր կմնա, չմնա. թակավորու լաճն կուգյմ. որ պիտի ընցնի. էդա քյեռշկ սարեն կտիսնա, կասի՝ աջեբա. էսա ի՞նչ քյեռշկ սարւս եի մեչ էսա դաշտին շինվե: Ես ըստեղեն շատ եմ ընցե. տարցե. ըստեղ քյեռշկ սարա չեմ տիսե. մեյ խատ էրթմմ ներս. խենքյ վո՞վ կա:

Կէրթմ ներս, ուր կնիյ կուգյմ. կճանչնա. թե ուր իրիյն ի, ճմման էն ուր կնգմն չճանչնա: Կառնի. կէրթմ ներս. իրիկուն կնստեն. խմբմր կուտա - պատմություն կանեն. ախչկան կխարցուցե. թե. - Տյիւ վո՞ր տեղեն ես, ո՞ր տեղեն չես, ի՞նչխ ես իկե էսա քյեռշկ սարեն շինե էսա դմշտի օրթեն նստե:

Ախչիյն էլ կասի. - Իմ պատմութեն էրկեն ի:

Կէլնի դռներ կկոծի. կասի. - Ոչ մեկ մարթ տյուս չէլնի. որ ես իմ պատմութեն պատմեմ ձեզի:

Թակավորի ախչիկ ուր խոր ոճլի նաղարեն շինելուց չուր էսա տեղ մեկիկ-մեկիկ կպատմի. էն ժամանակ, որ էկավ խասավ ըստեղ, ախչկան խերն էլ իմցավ. որ էսա ուր ախչիկն էր, թակավորու լաճն էլ իմցավ, որ էսա ուր կնիկն էր, մրմբու լամուկն էլ իմցավ, որ էսա ուր նշանլուն էր:

Էն գյմխ մրմբու լամուկ ուր նամակներաց արած կեղծության խւսմար սարսափ ուր պռնից, ուզեց տյուս էլնել փախնել, ասաց. - Ցամա՛ն, ես շատ նեղվա. թողեքյ ես մեյ խատ էրթմմ տյուս գյմմ:

Ախչիյն ասաց. - Չէ՛, ճրաման չկա տյուս էրթալու:

Ինչխ որ թակավորու ախչիկ թալիր իր մեչ կրակին, ըսկու էյ թակավորու ախչիկ մրմբու լամկան իթմլ մեչ կրակին, վմռեց արաց քյուլ:

Էն ժամանակ թակավոր. ուր ախչիկ, ուր փեսեն շատ ուրախցան. իրեքյ մեյտեղ կանչեցին երկրի բազմութեն: Նոր թադւսրեքյ տեսան խարսնիսի. նոր յոթն օր. յոթ կիշեր խար խարսնիս արին, կերան, խման. քյեֆով-ուրախութնով: Էնոնքյ խւսսան ուրենց նպատակին, տյուքյ էլ խասնեքյ ծեր նպատակին:

Ես էն տեղեն էկա՝ մեյ կտոր էլ դւսթլի չդվին, որ ես տնի վեր իմ կոպլին:

Երկնուց իրեքյ խնձոր էճավ, մեկ՝ ասողին. մեկ՝ լսողին. մեկն էլ ականջ արողիս: